

Жарко Трајаноски

Anne Fausto-Sterling
**Sexing the Body: Gender Politics and the
 Construction of Sexuality,**
 Basic Books, 2000.

Чекорејќи по Мебиусовата лента

По нејзиниот прочуен есеј „Петте пола“ (објавен во *Science*, 1993), во кој ја доведува во прашање културната претпоставка за постоење на два јасно дефинирани пола, Ен Фаусто-Стерлинг ги објави долгоочекуваните интердисциплинарни резултати од долгогодишната научна битка против „лажните дихотомии“ во книгата „Ополовувајќи го телото: родовата политика и конструкцијата на сексуалноста“ (2000). Книгата, која веќе собра неколку значајни награди за исклучителен академски, научен, и издавачки придонес, обработува низа контроверзни теми кои продолжуваат да доведуваат под прашање и други вкоренети културни претпоставки: за одвоеноста на науката од политиката; природата од културата; биолошкото од социјалното...

Клучни „лажни дихотомии“ кои, според Фаусто-Стерлинг, ги предодредуваат најголемиот број јавни и научни расправи (кои ја диктираат насоката на научните истражувања во врска со телото и сексуалноста) се дихотомиите род/пол и природа/култура, односно, предубедувањата дека „полот“ и „природата“ се „реални“, а „родот“ и „културата“ се „конструирани“. Едно од главните укажувања на Фаусто-Стерлинг е дека помеѓу биолошкото и социјално/политичкото

Zarko Trajanoski

Anne Fausto-Sterling
**Sexing the Body: Gender Politics and the
 Construction of Sexuality,**
 Basic Books, 2000.

Duke hapëruar shiritit të Mebusit

Pas esesë së saj të dëgjuar “Të pesë gjinitë” (botuar në *Science*, 1993), në të cilën e vë në pikëpyetje supozimin kulturor për ekzistimin e dy gjinive të përkufizuara qartas, En Fausto-Sterling i botoi rezultatet aq kohë të pritura interdisiplinare nga puna shumëvjeje are shkencore kundër “dihotomive të rrejshme” në librin “Duke i dhënë gjini trupit: politika gjinore dhe konstruksioni i seksualitetit” (2000). Libri, i cili tashmë ka mbledhur disa mime të rëndësishme për kontribut të jashtëzakonshëm akademik, shkencor dhe botues, përpunon një varg temash kontraverze të cilat vazhdojnë t’i sjellin para pikëpyetjes edhe shumë supozime të tjera kulturore të rrënjosura: për shkencën e ndarë nga politika; për natyrën e kulturës; për biologjikën e veļuar nga socialja...

“Dihotomitë e rrejshme” kyje të cilat, sipas Fausto-Sterling-ut, e përcaktojnë numrin më të madh të shqyrtimeve publike e shkencore (të cilat e diktojnë kahen e hulumtimeve shkencore lidhur me trupin dhe seksualitetin) janë dihotomitë gjini/seks dhe natyrë/kulturë, përkatësisht paragjykimet se se “përkatësia e seksit” dhe natyra janë “reale”, kurse “gjinia” dhe “kultura” janë “të konstruktuar”. Njëra nga vërejtjet e Fausto-Sterling-ut është se midis biologjikes dhe shoqërore-politikes ekziston një

постои комплексна и суптилна *интеракција*, која мора да се разбере и преиспита, доколку сакаме да ја разбереме поврзаноста помеѓу видливите гениталии и невидливата психа.

Суптилната врска помеѓу видливото и невидливото Фаусто-Стерлинг ни ја открива преку продлабочената анализа на феноменот на *интерсексуалноста*, односно преку преиспитувањето на медицинските процедури што се применуваат кога ќе се роди дете со гениталии кои не се вклопуваат во исклучивите калапи машко/женско. Со деконструкцијата на културните претпоставки кои им подлежат на медицинските процедури за справување со феноменот на интерсексуалноста, Фаусто-Стерлинг на најдобар начин ја разоткрива парадоксалната испреплетеност помеѓу биолошкото и социјалното, научното и политичкото, природното и конструираното. Притоа, потфатот на Фаусто-Стерлинг отвора нови можности не само за научно поимање на интерсексуалноста и социо-културно поимање на половоста, туку и за политичко дејствување во насока на промоција и заштита на човековите права на интерсексуалците.

Покрај отворањето на нови можности за научно, социо-културно, и политичко поимање, Фаусто-Стерлинг нуди и нова перспектива за согледување на начинот на кој се конструира сексуалноста, која претендира да го опфати како видливото (структурите кои се видливи на површината на телото) така и невидливото (поведенијата и мотивациите кои претпоставуваме дека се лоцирани длабоко во внатрешноста на телото). Чекорењето од видливите гениталии кон невидливата психа, Фаусто-Стерлинг го опишува како чекорење по Мебиусова лента. Оттаму, книгата може да се толкува и како прирачник кој може да ни помогне да научиме да чекориме по Мебиусовата лента без да ги дигаме стапалата од

interaksion kompleks e subtil, i cili duhet të kuptohet dhe të shqyrtohet nëse duam ta kuptojmë lidhmërinë midis gjenitaleve të dukshme dhe psikës së padukshme.

Lidhjen subtile midis të dukshmes dhe të padukshmes Fausto-Sterling-u na e zbulon përmes analizës së thelluar të fenomenit të *interseksualitetit*, përkatësisht përmes shqyrtimit të procedurave medicinale që zbatohen kur lind fëmija me gjenitale të cilat nuk inkuadrohen në kallëpët ekskluzivë mashkull/femër. Me destruksionin e supozimeve kulturore të cilat iu nënshtrohen procedurave medicinale për ballafaqim me fenomenin e interseksualitetit, Fausto-Sterling-u në mënyrën më të mirë e zbulon ndërthurjen paradoksale midis biologjikes e shoqërores, shkencore e politikes, natyrores dhe të konstruktuarës. Me këtë rast, ndërmarrja e Fausto-Sterling-ut hap mundësi të reja jo vetëm për konceptim shkencor të interseksualitetit dhe koceptim socio-kulturor të përkatësisë gjinore, por edhe për veprim politik në kahe të promovimit dhe mbrojtjes së të drejtave të njeriut të interseksualëve.

Krahas hapjes së mundësive të reja për konceptimin shkencor, socio-kulturor e politik, Fausto-Sterling-u ofron edhe perspektivë të re për vështrimin e mënyrës në të cilën konstruktohet seksualiteti, e cila pretendon ta përfshijë si të dukshmen (strukturat të cilat janë të dukshme në sipërfaqe të trupit) ashtu edhe të padukshmen (sjelljet dhe motivacionet të cilat supozojmë se janë të vendosura thellë në brendinë e trupit). Hapërimin nga gjenitalet e dukshme kah psika e padukshme Fausto-Sterling-u e përshekruan si hapërim nëpër shiritin e Mebius-it. Së këndejmi, libri mund të shpjegohet edhe si doracak i cili mund të na ndihmojë të mësojmë të hapërojmë nëpër shiritin e Mebius-it pa i ngritur putrat nga sipërfaqja e shiritit. Shiriti i Mebius-it është pasqyrë metaforike për seksualiti-

површината на лентата. Мебиусовата лента е метафорична претстава за сексуалноста како развоен систем кој би требало, според Фаусто-Стерлинг, да досегне како до клетките во нашите тела, така и до нашата културна и општествена историја.

tetin si sistem zhvillimor i cili do të ishte dashur të arrinte, sipas Fausto-Sterling-ut, si deri te qelizat e trupave tonë, ashtu edhe deri te historia jonë kulturore e shoqërore.

Përkthim: Lindita Ahmeti